

Odpiranje perspektiv

Performans Transmittance #2

piše Simona Jerala

Na začetku je dilema – iti na predstavo ali jo spremljati prek svojega laptopa iz poljubne, omrežene lokacije? Logika pasivneža pred zaslonom je tokrat namreč obrnjena; gledalci pred računalniki lahko sodelujejo pri samem poteku predstave, medtem ko publika v prostoru, kjer se show dogaja, te možnosti nima. Po drugi strani pa izstop iz anonimne diode jaz – računalnik prinaša mnoge prednosti, kot so širše vidno polje, poljubna usmerjenost pogleda, interakcija z občinstvom in performerji, skratka, več dražljajev. Tisti, ki so hoteli doživeti oboje, so tja prišli kar z laptopom, jo vsake toliko pobrisali iz dvorane in, sedeč na zunanjih stopnicah, navigirali predstavo ...

ransmittance #2 se je dogodil 13. decembra v Galeriji 001 Kulturnega centra Tobačna v Ljubljani. Tri ure trajajoči performans je kompleksen preplet tehnologije, teles ter on-line in off-line prisotnega občinstva.

Fizično navzoče občinstvo ima kaj videti: pomemben del prostora pred njim zavzema miza z laptopi, mešalko, ojačevalci, kabli in njihovimi upravljalci. Možak poleg njih, ki upravlja s kamero, uperjeno proti odru, in dvema majhnima zaslonoma, je povezan s projekcijo na odru. Iz stropa visi še ena kamera, medtem ko majhno premično kamero vsake toliko v roke

Gledalci se lahko v klepetalnici pogovarjajo med sabo in s performerji. Ker se to sodelovanje dogaja na nivoju tekstualnega, ki od on-line publike ne zahteva nobenih performativnih sposobnosti, je možnost sodelovanja odprta za vsakega z osnovami računalniške pismenosti.

vzame ena izmed plesalk. V drugem vogalu violinistka, priklopljena na ojačevalec. Glasba v živo. Elektronski soundi izpod prstov Luke Prinčiča napolnjujejo prostor. Performerji – dva moška in dve ženski – izvajajo. Kaj izvajajo? Tisto, kar se izpisuje na projekcijskem platnu št. 2 in se spreminja na vsakih ducat minut. Naloge jim po predloženem meniju narekujejo on-line gledalci iz bolj ali manj udobnih domačih naslanjačev, ki »predstavo« spremljajo prek svojih računalnikov. Ti gledalci se lahko v klepetalnici pogovarjajo med sabo in (prek moderatorja) s performerji. Ker se to sodelovanje dogaja na nivoju tekstualnega, ki od on-line publike ne zahteva nobenih performativnih sposobnosti, je možnost sodelovanja odprta za vsakega z osnovami računalniške pismenosti.

Za mizo z elektronsko opremo je ves čas performansa opaziti predvsem eno: popolno zbranos in osredotočenost. Vsak upravlja s svojimi gumbki, tako da so gib, tekst,

video, zvok in svetloba povezani, kot da ne bi šlo za živo improvizacijo. Medtem na odru ves čas poteka prevpraševanje telesa, tehnologije, sramu in družbenega spola. Eden izmed performerjev, denimo, dobi nalogo zapeti popularno pesem. Sprva besede sramežljivo šepeta v mikrofon, ob čemer sram izraža tudi prek negotovih gibov, a oči občinstva še raje počivajo na izrazitejšem plesu preostalih nastopajočih. Nato postane njegov glas s pomočjo Prinčičevih tehnoloških prijemov vse glasnejši in dodelan, da naposled vse dogajanje pritegne nase. Plesalci – performerji se tudi nenehno preoblačijo, s čimer pokažejo, kako lahko različne preobleke vplivajo na percepcijo družbenega spola. Za njihovimi telesi in na njih se vrstijo različne projekcije – med drugim takšne, ki v sodobnem internetnem jeziku nakazujejo vdor tehnologije v človekovo telo in čustvovanje: *downloading my feelings/systemize me/desire for sharing/load me/leave my files alone.*

Živa struktura performansa pred našimi očmi se kot organska gmota vali od enega poglavja k drugemu. Rezi, ki jih narekuje priklopljeno občinstvo, ne vplivajo na kontinuiteto izvajanja. Izvajalci tudi niso šli v razsekavanje narave performansa kot takega, saj je močan element performansa navzoč ves čas. Bolj gre za idejo odpiranja možnih prostorov vizualne umetnosti, glasbe, uporabe prostega programa, odprtih standardov (*open source*) in prostokodnih programov.

Projekt Transmittance, ki sta ga zasnovala Maja Delak in Luka Prinčič, sestoji iz umetniške skupine performerjev,

Širše gledano je podoben interes po razširitvi umetniškega prostora s pomočjo interneta uporabil mednarodno uveljavljen umetnik Stelarc. Slednji si je dal v projektu Ear on arm v roko operativno vstaviti uho z miniaturnim mikrofonom, ki se je lahko priklopilo na brezžični internet.

vizualnih umetnikov, glasbenikov in programerjev (poleg njiju so tokrat sodelovali še Nataša Živkovič, Loup Abramović, Boštjan Božič, Matija Ferlin, Jakob Leben, Maja Sorli in Jelena Ždrale), ki skupaj raziskujejo možnosti predvajanja, prenosa v živo in teleprezenze. Tokratni performans je bil rezultat njunega enoletnega raziskovanja in sodelovanja z različnimi lokalnimi umetniki, ki je hkrati lokalno, globalno, omreženo in predvajano, hkrati pa skuša s kritičnim in družbeno ozaveščenim umetniškim jezikom prevpraševati telo, jaz in družbo, pri tem pa odpirati nedualistične perspektive.

Če dotični performans poskuša na novo premisliti pojem spektakularnosti in spektakla, načinov gledanja in videja ter vlogo občinstva kot zunanjih spektatorjev, mu to zagotovo uspe. Umetniška dvojica Prinčič-Delak si posebno pozornost zasluži že zato, ker v našem sodobnosenskem umetniškem prostoru ubira povsem svojevrstno izrazno smer. Širše gledano je podoben interes po razširitvi umetniškega prostora s pomočjo interneta uporabil mednarodno uveljavljen umetnik Stelarc. Slednji si je dal v projektu Ear on arm v roko operativno vstaviti uho z miniaturnim mikrofonom, ki se je lahko priklopilo na brezžični internet. Ko se je umetnik gibal po različnih krajih, so ljudje iz vsepovsod prek interneta lahko slišali zvoke, ki jih je zaznavalo njegovo vsajeno uho. Gre potemtakem performativna umetnost v smer žepnih knjig in mobilnih telefonov in jo bomo lahko kmalu nosili s sabo tako rekoč v žepu? ☺

Več na spodnjih povezavah:

<http://transmittance.si>

<http://transmittance.si/blog>